

การใช้ฐานข้อมูลทางการแพทย์ของอาจารย์และแพทย์ประจำบ้าน

คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*

กฤษฎณา มุลานนท์**

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สารนิเทศในสาขาวิชาต่าง ๆ ได้มีการบันทึกไว้ในรูปแบบอันหลากหลาย ทั้งในรูปแบบที่ตีพิมพ์และไม่ตีพิมพ์ ซึ่งสารนิเทศเหล่านั้นล้วนมีประโยชน์ต่อการแสวงหาความรู้ในด้านต่าง ๆ ปัจจุบันเมื่อเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาททำให้รูปแบบของการบันทึกสารนิเทศได้เปลี่ยนไป ซีดีรอมคือเทคโนโลยีสารสนเทศรูปแบบใหม่ที่มีการพัฒนาขึ้นมาใช้ในการจัดเก็บและบันทึกสารนิเทศ เพื่อเป็นฐานข้อมูลที่จะนำไปใช้ประโยชน์ในการแสวงหาความรู้ในด้านต่าง ๆ สารนิเทศที่นำมาจัดเก็บและบันทึกเหล่านั้นมีทั้งที่เป็นเนื้อหาทั่วไปและเนื้อหาเฉพาะสาขาวิชา ฐานข้อมูลซีดีรอมนอกจากสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในสถาบันการศึกษา ได้แก่ห้องสมุด และศูนย์สารนิเทศแล้วยังสามารถนำไปใช้ในวงกรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ด้วย เช่นวงการธุรกิจ การค้า กฎหมาย และการแพทย์ เป็นต้น (Tenopir, 1986)

สารนิเทศที่สืบค้นได้จากฐานข้อมูลซีดีรอมนอกจากให้ข้อมูลทางบรรณานุกรมและสาระสังเขปแล้ว ฐานข้อมูลซีดีรอมบางฐานยังให้สารนิเทศที่มีเนื้อหาเต็ม (full text) ในสาขาวิชานั้น ๆ อีกด้วย ซีดีรอมจึงกลายเป็น เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสำหรับบรรณารักษ์ในการให้บริการแก่ผู้ใช้เป็นอย่างมาก เนื่องจากซีดีรอมเป็นเทคโนโลยีที่ช่วยให้ผู้ใช้สารนิเทศประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่ายในการสืบค้น อีกทั้งยังได้รับสารนิเทศอย่างรวดเร็วและถูกต้องตรงกับความต้องการในห้องสมุดบางแห่งผู้ใช้สามารถสืบค้นสารนิเทศจากฐานข้อมูลซีดีรอมได้ด้วยตนเองอย่างสะดวก ทำให้ห้องสมุดสามารถให้บริการแก่ผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Nasir, 1996 ; Richard, 1996)

ปัจจุบันการแสวงหาสารนิเทศเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับทุกวงการ ในวงการแพทย์ก็เช่นเดียวกันแพทย์จำเป็นต้องแสวงหาสารนิเทศอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้ทันกับความรู้ใหม่ ๆ ติดตามความเปลี่ยนแปลงตลอดจนความก้าวหน้าของวิชาชีพ (ภูเก็ต วาจันนท์, 2528) และเพื่อให้การดูแลรักษาผู้ป่วยเป็นไปอย่างถูกต้องสมบูรณ์ตามหลักวิชาการสมัยใหม่ทำให้มีการศึกษาค้นคว้าวิจัยทางการแพทย์เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก วารสารทางการแพทย์ได้นำรายงานผลการค้นคว้าวิจัยมาตีพิมพ์ในแต่ละปีมากกว่า 3 แสนเรื่อง และนับวันจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ดังนั้นแพทย์จึงจำเป็นต้องติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการอย่างสม่ำเสมออยู่ตลอดเวลา ซึ่งแต่เดิมการติดตามข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ทางการแพทย์จากฐานข้อมูลทางการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้อง สามารถสืบค้นโดยวิธีออนไลน์จากศูนย์บริการข้อมูลต่างประเทศ ซึ่งการสืบค้นข้อมูลด้วยวิธี

* วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2541

** บรรณารักษ์ระดับ 6 หัวหน้าหอสมุดคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ออนไลน์แต่ละครั้งต้องเสียค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง แต่ในปัจจุบันได้มีการนำข้อมูลเหล่านั้นมาจัดเก็บและบันทึกไว้ในรูปของซีดีรอมทำให้ผู้ใช้สามารถสืบค้นได้ด้วยตนเอง เป็นการประหยัดทั้งเวลาและค่าใช้จ่าย (ยง ภู่วรรณ, 2537) ฐานข้อมูล MEDLINE ในรูปซีดีรอมเป็นเครื่องมือเบื้องต้นในการเข้าถึงวรรณกรรมทางการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้องซึ่งมีประโยชน์ในทางการแพทย์เป็นอย่างมาก (Dalrymple, 1990) เพราะเป็นฐานข้อมูลสำเร็จรูปของบรรณารักษศาสตร์ทางการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้องที่ตีพิมพ์ในวารสารทั่วโลกประมาณ 3,600 ชื่อ (CD Plus Technologies, 1998) ห้องสมุดทางการแพทย์หลายแห่งจึงได้จัดหาซีดีรอม MEDLINE มาไว้ให้บริการ

หอสมุดคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นห้องสมุดทางการแพทย์ ซึ่งนอกจากเป็นศูนย์รวมสารนิเทศในรูปแบบของสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ วารสาร จุลสาร และโสตทัศนวัสดุต่าง ๆ แล้ว หอสมุดคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยยังได้ตระหนักถึงความสำคัญในการนำเอาเทคโนโลยีในรูปของซีดีรอมมาให้บริการแก่ผู้ใช้โดยได้จัดหาซีดีรอม MEDLINE มาให้บริการเป็นแห่งแรกของห้องสมุดทางการแพทย์ในประเทศไทยเมื่อเดือนมิถุนายน 2530 จากการศึกษาของ Anchalee Chamchuklin and Aung-Myint (1990) เกี่ยวกับเรื่องการใช้ซีดีรอม MEDLINE โดยการรวบรวมข้อมูลจากแบบการให้บริการของผู้ให้บริการเป็นระยะเวลา 6 เดือน คือตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึงเดือนธันวาคม 2530 ซึ่งผลการวิจัยพบว่าผู้ใช้ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 80) พึงพอใจกับการใช้คอมพิวเตอร์มากกว่าการค้นด้วยมือ ผู้ใช้ ส่วนน้อย (ร้อยละ 20) ไม่แสดงว่าชอบแบบใดแบบหนึ่ง และส่วนใหญ่ (ร้อยละ 87.1) มีความคุ้นเคยกับการค้นจากซีดีรอม นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ใช้มากกว่าครึ่ง (ร้อยละ 65.7) ชอบให้เจ้าหน้าที่ค้นให้เนื่องจากขาดความรู้ในวิธีการค้น ผู้ใช้ร้อยละ 28.6 รู้สึกว่าการค้นโดยเจ้าหน้าที่ห้องสมุดละเอียดมากกว่า แต่ส่วนใหญ่ (ร้อยละ 89.3) บอกว่าตนเองไม่มีเวลาพอที่จะค้นเองจึงต้องให้เจ้าหน้าที่ค้นให้ ผู้ใช้เกือบทั้งหมด (ร้อยละ 94.5) ซึ่งชอบที่จะค้นเองโดยให้เหตุผลว่าเพราะสามารถจัดการกับข้อมูลในขณะที่ค้นอยู่ได้และเชื่อว่าจะได้ผลการค้นที่ละเอียดชัดเจนขึ้นหากค้นด้วยตนเอง และผู้ใช้อีกได้เสนอแนะให้ห้องสมุดจัดโปรแกรมฝึกอบรมการใช้ซีดีรอมให้แก่ผู้ใช้ ซึ่งข้อเสนอแนะดังกล่าวนี้หอสมุดคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้นำมาปฏิบัติตามโดยในปัจจุบันได้มีการจัดฝึกอบรมการใช้ฐานข้อมูลซีดีรอมทางการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้องให้กับคณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านตลอดจนบุคลากรภายในคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่มีความประสงค์เข้ารับกรฝึกอบรมโดยฝึกให้ผู้ใช้สืบค้นสารนิเทศจากฐานข้อมูลด้วยตนเองจนเป็นที่เข้าใจวิธีการใช้ฐานข้อมูลทุกขั้นตอน

ปัจจุบันหอสมุดคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้จัดหาฐานข้อมูลสำเร็จรูปซีดีรอมทางการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้องมาไว้ให้บริการเพิ่มขึ้นจากเดิมซึ่งมีฐานข้อมูลซีดีรอม MEDLINE เพียงฐานเดียวเป็น 6 ฐาน คือ เป็นฐานข้อมูลบรรณานุกรม 3 ฐาน และฐานข้อมูลเนื้อหาเต็ม 3 ฐาน ฐานข้อมูลประเภทบรรณานุกรมและสาระสังเขป ได้แก่ AIDSLINE CURRENT CONTENTS : CLINICAL PRACTICE, LIFE SCIENCES และ MEDLINE ฐานข้อมูลประเภทให้เนื้อหาเต็ม (full text) ได้แก่ AMERICAN FAMILY PHYSICIAN HARRISON'S TEXTBOOK OF MEDICINE และ INTERNAL MEDICINE ฐานข้อมูลซีดีรอมทางการแพทย์ทั้ง 6 ฐานดังกล่าวข้างต้นให้บริการผู้ใช้โดยผ่านเครือข่ายของหอสมุดคณะแพทยศาสตร์ ต่อเชื่อมเข้ากับเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของคณะแพทยศาสตร์ จึงทำให้หอสมุดคณะแพทยศาสตร์ สามารถให้บริการสารนิเทศแก่ผู้ใช้ทั้งจากภายในหอสมุดคณะแพทยศาสตร์ และจากภายนอกคือผู้ใช้สามารถสืบค้นสารนิเทศได้จากทุกภาควิชาของคณะแพทยศาสตร์ โดยฐานข้อมูลซีดีรอมทางการแพทย์ทั้ง 6 ฐานจะอยู่ในไฟล์เซิร์ฟเวอร์ (file server) ของหอสมุดคณะแพทยศาสตร์ การให้บริการสืบค้นสารนิเทศจากฐานข้อมูลซีดีรอมได้มีการพัฒนารูปแบบในการให้บริการเพื่อให้ผู้ใช้ได้รับความสะดวกมากขึ้นคือจากเดิมผู้ใช้สามารถสืบค้นสารนิเทศโดยการให้

บรรณารักษ์เป็นผู้ค้นห้ เป็นสามารถสืบค้นได้ด้วยตนเองทั้งภายในหอสมุดคณะแพทยศาสตร์และจากทุกภาควิชาของคณะแพทยศาสตร์ ซึ่งนับตั้งแต่พัฒนารูปแบบในการให้บริการดังกล่าวยังไม่ม้ผู้ใดศึกษาการใช้ของผู้ใช้ ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการใช้ฐานข้อมูลซีดีรอมทางการแพทย์ที่หอสมุดคณะแพทยศาสตร์ ได้จัดทำไว้ให้บริการคณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านของคณะแพทยศาสตร์ ในด้านฐานข้อมูลที่ใช้ วัตถุประสงค์ในการใช้ ความถี่ การเข้าถึง ผลที่ได้รับ และปัญหาในการใช้ฐานข้อมูลซีดีรอมทางการแพทย์ทั้ง 6 ฐาน ดังกล่าว เพื่อศึกษาว่าฐานข้อมูลสำเร็จรูปซีดีรอมทางการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้องที่หอสมุดคณะแพทยศาสตร์จัดทำไว้ให้บริการนั้นสนองความต้องการในการใช้ของคณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านของคณะแพทยศาสตร์เพียงใด นอกจากนี้ยังจะได้ทราบเกี่ยวกับความคิดเห็นและ ข้อเสนอแนะของคณาจารย์ และแพทย์ประจำบ้าน ซึ่งสามารถจะนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดหาซีดีรอมทางการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้องเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานบริการด้านนี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาการใช้ฐานข้อมูลซีดีรอมทางการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้องของคณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในด้านฐานข้อมูลที่ใช้ วัตถุประสงค์ในการใช้ ความถี่ในการใช้ การเข้าถึง ผลที่ได้รับ และปัญหาในการใช้
2. เพื่อเปรียบเทียบฐานข้อมูลซีดีรอมทางการแพทย์ที่คณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านใช้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เป็นแนวทางในการพิจารณาการจัดหาฐานข้อมูลสำเร็จรูปทางการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้อง และปรับปรุงบริการฐานข้อมูลในหอสมุดคณะแพทยศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้มีประสิทธิภาพในการให้บริการด้านนี้ยิ่งขึ้นต่อไป

ประชากรและขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการใช้ฐานข้อมูลซีดีรอมทางการแพทย์ 6 ฐาน คือ AIDSLINE CURRENT CONTENTS MEDLINE AMERICAN FAMILY PHYSICIAN HARRISON'S TEXTBOOK OF MEDICINE และ INTERNAL MEDICINE โดยศึกษาเฉพาะคณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านตามบัญชีรายชื่อคณาจารย์และแพทย์ประจำบ้าน ปีการศึกษา 2540 ซึ่งสำรวจโดยงานการเจ้าหน้าที่คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 โดยพิจารณาตามภาควิชาที่สังกัด และกำหนดไว้ว่าแต่ละภาควิชาต้องมีทั้งคณาจารย์ประจำและแพทย์ประจำบ้านสังกัดเท่านั้น ดังนั้นขอบเขตของประชากรที่จะศึกษาจึงประกอบด้วย 13 ภาควิชาเป็นคณาจารย์จำนวน 275 คน และแพทย์ประจำบ้านจำนวน 325 คนรวมประชากรทั้งหมด 600 คน ทั้งนี้ไม่รวมคณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านที่อยู่ระหว่างลาศึกษาต่อหรือดูงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนการวิจัยมีดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
2. สร้างเครื่องมือในการวิจัย คือแบบสอบถาม 1 ชุด
3. ทดสอบเครื่องมือ
4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ส่งให้กับประชากรที่ต้องการศึกษา
5. เก็บรวบรวมข้อมูล
6. วิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามโดยใช้วิธีทางสถิติคือ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยมัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ด้านสังคมศาสตร์ SPSS/PC (Statistical Packages for the Social Sciences for Personal Computer)
7. รายงานผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

1. **สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม** จากแบบสอบถามที่ส่งไปให้กับคณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านจำนวน 600 คน เมื่อเดือนมิถุนายน-สิงหาคม 2541 มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 516 คน (ร้อยละ 86) ประกอบด้วยคณาจารย์จำนวน 238 (ร้อยละ 86.55) และแพทย์ประจำบ้านจำนวน 278 คน (ร้อยละ 85.54)

2. **การใช้ฐานข้อมูล** ในเรื่องการใช้ฐานข้อมูลจำแนกออกเป็นฐานข้อมูลที่คณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านใช้และไม่เคยใช้ วัตถุประสงค์ในการใช้ ความถี่ในการใช้ การเข้าถึง วิธีการค้นหาข้อมูล ระยะเวลาที่ใช้ รูปแบบของข้อมูลที่ได้รับจากการค้นหาข้อมูล ความพอใจกับผลที่ได้รับจากการค้นหาข้อมูล และเหตุผลที่คณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านไม่เคยใช้ฐานข้อมูลทุกฐาน

2.1 ฐานข้อมูลที่คณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านใช้ และไม่เคยใช้ ผลการวิจัยพบว่า ฐานข้อมูลบรรณานุกรมที่คณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านส่วนใหญ่ใช้ คือฐานข้อมูล MEDLINE สำหรับฐานข้อมูลเนื้อหาเต็ม ผลการวิจัยสรุปได้ว่าคณาจารย์จำนวนสูงสุดใช้ฐานข้อมูล HARRISON'S TEXTBOOK OF MEDICINE ส่วนแพทย์ประจำบ้านจำนวนสูงสุดใช้ฐานข้อมูล INTERNAL MEDICINE

สำหรับฐานข้อมูลที่คณาจารย์ และแพทย์ประจำบ้านไม่เคยใช้ ผลการวิจัยสรุปได้ว่าคณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านส่วนใหญ่ไม่เคยใช้ฐานข้อมูลบรรณานุกรม AIDSLINE ส่วนฐานข้อมูลเนื้อหาเต็มที่คณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านไม่เคยใช้ คือ AMERICAN FAMILY PHYSICIAN

2.2 วัตถุประสงค์ในการใช้ฐานข้อมูล ผลการวิจัยพบว่าคณาจารย์ส่วนใหญ่ใช้ฐานข้อมูลเพื่อทำวิจัย เพื่อเตรียมการสอน เพื่อติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ และเพื่อการวินิจฉัยโรค/รักษาผู้ป่วย ส่วนแพทย์ประจำบ้านพบว่าส่วนใหญ่ใช้ฐานข้อมูลเพื่อประกอบการเรียน เพื่อการวินิจฉัยโรค/รักษาผู้ป่วย เพื่อติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ และเพื่อทำวิจัย

2.3 ความถี่ในการใช้ฐานข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า คณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านร้อยละสูงสุดใช้ฐานข้อมูลสืบตาห้ละครั้ง

2.4 การเข้าถึงฐานข้อมูลที่ใช้ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านส่วนใหญ่ใช้ฐานข้อมูลที่ห้องสมุด

2.5 วิธีการค้นหาฐานข้อมูล ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คณาจารย์ส่วนใหญ่ค้นโดยวิธีใช้คำสำคัญ ในขณะที่แพทย์ประจำบ้านส่วนใหญ่ค้นโดยการใส่ชื่อเรื่อง

2.6 ระยะเวลาที่ใช้ฐานข้อมูลแต่ละครั้ง ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คณาจารย์ร้อยละสูงสุด ใช้เวลาในการค้นประมาณ 16-20 นาที ในขณะที่แพทย์ประจำบ้านร้อยละสูงสุดใช้เวลาประมาณ 21-25 นาที

2.7 รูปแบบของข้อมูลที่ได้รับจากการค้นหาฐานข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า คณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านส่วนใหญ่ได้รับรูปแบบสารนิเทศจากการค้นเป็นบรรณานุกรมและสาระสังเขป

2.8 ความพอใจกับผลที่ได้รับ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านส่วนใหญ่มีความพอใจกับการใช้ฐานข้อมูลและผลการค้นที่ได้รับ

2.9 เหตุผลที่คณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านไม่เคยใช้ฐานข้อมูลทุกฐาน ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านส่วนใหญ่ไม่คุ้นเคยกับเครื่องคอมพิวเตอร์ ไม่ทราบขั้นตอนในการใช้ และไม่มีเวลา

3. ความพึงพอใจฐานข้อมูลที่ใช้ ผลการวิจัยสรุปได้ว่า คณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านส่วนใหญ่พึงพอใจในการใช้ฐานข้อมูล MEDLINE ในระดับมาก ในขณะที่มีความพึงพอใจฐานข้อมูล HARRISON'S TEXTBOOK OF MEDICINE ซึ่งเป็นฐานข้อมูลเนื้อหาเต็มในเรื่องผลการค้น และความทันสมัยในระดับมาก

4. ปัญหาที่ประสบในการใช้ฐานข้อมูล ผลการวิจัยพบว่าคณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านประสบปัญหาในการใช้ฐานข้อมูลอยู่ในระดับปานกลาง ในเรื่องจำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์และเครื่องพิมพ์ผลการค้นมีไม่เพียงพอกับผู้ใช้ ไม่มีคู่มือในการใช้เครื่อง และเครื่องคอมพิวเตอร์มีประสิทธิภาพต่ำ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยปรากฏว่าฐานข้อมูลที่คณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านของคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใช้กันทุกภาควิชาและใช้เกือบทุกคนคือฐานข้อมูล MEDLINE ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Robbins (1993) ซึ่งศึกษาการใช้ฐานข้อมูล MEDLINEของคณาจารย์สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพที่ห้องสมุดชีวภาพทางการแพทย์ของมหาวิทยาลัยมินเนโซต้า ที่พบว่าคณาจารย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 85.9 ใช้ฐานข้อมูล MEDLINE และผลงานวิจัยของ กรรณิการ์ ชลลัมพี และพรทิพย์ อาณาประโยชน์ (2539) ที่พบว่าคณาจารย์คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาลส่วนใหญ่ใช้ฐานข้อมูล MEDLINE จากผลการวิจัยที่สอดคล้องกันนี้แสดงให้เห็นว่าฐานข้อมูล MEDLINE มีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมทางการแพทย์จึงทำให้คณาจารย์สามารถสืบค้นสารนิเทศได้ตรงกับความต้องการ

สำหรับผลการวิจัยในด้านวัตถุประสงค์ในการใช้ฐานข้อมูลนั้นจะเห็นได้ว่าคณาจารย์ส่วนใหญ่ใช้ฐานข้อมูลเพื่อทำวิจัย รองลงมาเพื่อผลิตผลงานทางวิชาการ เพื่อเตรียมการสอน เพื่อติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ และเพื่อการวินิจฉัยโรค/รักษาผู้ป่วย ในขณะที่แพทย์ประจำบ้านส่วนใหญ่ใช้เพื่อประกอบการเรียน รองลงมาเพื่อการวินิจฉัยโรค/รักษาผู้ป่วย เพื่อติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการ เพื่อทำวิจัย และเพื่อผลิตผลงานทางวิชาการ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกันกับผลการวิจัย 2 อันดับแรกของ Woolf (1989) ที่พบว่าคณาจารย์ส่วนใหญ่ใช้ฐานข้อมูลเพื่อทำวิจัย และรองลงมาคือเพื่อเตรียมการประชุมและการสอน ส่วนแพทย์ประจำบ้านใช้เพื่อการวินิจฉัยโรคและต้องการทราบอาการของโรคเพื่อการรักษาผู้ป่วย สำหรับผลการวิจัยของ Anchalee Chamchuklin and Aung Myint (1990) ที่พบว่าคณาจารย์ใช้ฐานข้อมูลเพื่อทำวิจัยร่วมกับแพทย์ประจำบ้าน และผลการวิจัยของ Robbins (1993) ที่พบว่าคณาจารย์สาขา วิทยาศาสตร์สุขภาพที่ห้องสมุดชีวภาพทางการแพทย์ของมหาวิทยาลัยมินเนโซต้าร้อยละ 80.5 ใช้ฐานข้อมูลเพื่อทำวิจัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้เป็นบางส่วน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการทำวิจัยมีความจำเป็นสำหรับคณาจารย์แพทย์เป็นอย่างมากจึงทำให้ต้องแสวงหาสารสนเทศอยู่ตลอดเวลาเพราะผลการวิจัยทางการแพทย์เป็นประโยชน์ที่จะนำไปแก้ปัญหาในการวินิจฉัยโรค/รักษาผู้ป่วยทำให้การรักษาผู้ป่วยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จากผลการวิจัยในด้านความถี่ในการใช้ฐานข้อมูล ซึ่งจะเห็นว่าคณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านร้อยละสูงสุดใช้ฐานข้อมูลสัปดาห์ละครั้ง รองลงมาใช้เดือนละ 2 ครั้ง และสัปดาห์ละ 2 ครั้ง ต่างจากผลการวิจัยของ Robbins (1993) ที่พบว่าคณาจารย์สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพใช้ฐานข้อมูลเดือนละ 1 ครั้ง หรือ 2 ครั้ง และสัปดาห์ละ 1 หรือ 2 ครั้ง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความถี่ในการใช้ฐานข้อมูลขึ้นอยู่กับความต้องการสารสนเทศเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ หรือขึ้นอยู่กับความสนใจในการสืบค้น สารสนเทศในเรื่องต่าง ๆ

จากผลการวิจัยในด้านการเข้าถึงฐานข้อมูลที่จะเห็นได้ว่าคณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านส่วนใหญ่มาค้นหาข้อมูลในห้องสมุด รองลงมาจะค้นหาจากภาควิชาที่สังกัด แต่ผลการวิจัยของ Curtis et al. (1997) พบว่าคณาจารย์มีความพึงพอใจที่จะค้นหาข้อมูลจากที่ทำงานมากกว่าที่จะมาใช้ในห้องสมุด จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าผู้ใช้ต้องการความสะดวกในการใช้ฐานข้อมูลแสดงว่าระบบการเข้าถึงจากภาควิชาในบางครั้งประสบอุปสรรคในเรื่องของการเข้าถึงจึงทำให้คณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านส่วนใหญ่มาใช้ในห้องสมุด เนื่องจากการเข้าถึงฐานข้อมูลง่ายกว่าการเข้าถึงจากภาควิชาที่สังกัดซึ่งเครื่องคอมพิวเตอร์มีจำนวนไม่เพียงพอกับผู้ใช้ และการสืบค้นสารสนเทศผ่านระบบเครือข่ายของคณะ แพทยศาสตร์ในบางครั้งประสบปัญหาในเรื่องระบบการสื่อสารจึงทำให้ยากแก่การเข้าถึงฐานข้อมูล

จากผลการวิจัยในด้านระยะเวลาที่ใช้ฐานข้อมูลแต่ละครั้งพบว่าคณาจารย์ใช้ฐานข้อมูลครั้งละ 16-20 นาที ในขณะที่แพทย์ประจำบ้านใช้เวลา 21-25 นาที แต่ผลการวิจัยของ Collen and Flagle (1985) พบว่าคณาจารย์และแพทย์ใช้ฐานข้อมูลครั้งละประมาณ 8.2-8.4 นาที อาจเป็นเพราะทักษะในการใช้ฐานข้อมูลแตกต่างกันหรือรายละเอียดของเรื่องที่ต้องการค้นมีความแตกต่างกันจึงทำให้ระยะเวลาในการใช้ฐานข้อมูลมีความแตกต่างกัน

สำหรับผลการวิจัยในด้านความพอใจกับผลที่ได้รับสามารถสรุปได้ว่าคณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านมีความพึงพอใจในระดับมาก

จากผลการวิจัยในด้านเหตุผลที่ไม่ใช้ฐานข้อมูลสามารถสรุปได้ว่าคณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านที่ตอบว่าไม่ใช้ฐานข้อมูลเลยทุกฐานให้เหตุผลว่าเพราะไม่คุ้นเคยกับเครื่องคอมพิวเตอร์ ไม่ทราบขั้นตอนในการใช้ และไม่มีเวลา ในขณะที่ผลการวิจัยของ Anchalee Chamchuklin and Aung Myint (1990) ที่พบว่าไม่มีเวลาตัวเองจึงต้องให้เจ้าหน้าที่ คำนวณให้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับหอสมุดคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในการให้บริการฐานข้อมูลทางการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้อง

ห้องสมุดควรจัดคู่มือการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์และวิธีการสืบค้นฐานข้อมูลไว้ในที่ผู้ใช้สามารถนำมาใช้ในขณะที่มีปัญหาได้อย่างสะดวก หรือในกรณีที่ใช้ต้องการศึกษาการใช้ด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยให้ปัญหาให้กับผู้ใช้ที่ไม่มีทักษะในการใช้ฐานข้อมูลได้วิธีหนึ่ง

ห้องสมุดควรจัดอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการสืบค้นฐานข้อมูลไว้ให้บริการอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการสืบค้นสารนิเทศจากฐานข้อมูล ถึงแม้ว่าในปัจจุบันห้องสมุดคณะแพทยศาสตร์ได้จัดหาเครื่องคอมพิวเตอร์เพิ่มขึ้นกว่าเดิมก็ตาม แต่เครื่องคอมพิวเตอร์ที่มีประสิทธิภาพสูงยังมีไม่เพียงพอกับผู้ใช้ นอกจากนี้เครื่องพิมพ์ผลการค้นนับว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้ใช้เป็นอย่างยิ่ง ฉะนั้นจึงควรจัดหาเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้ผู้ใช้ได้รับความสะดวกในการสืบค้นฐานข้อมูลมากยิ่งขึ้น

การจัดฝึกอบรมการสืบค้นสารนิเทศจากฐานข้อมูลนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญของงานบริการอีกด้านหนึ่ง ซึ่งจะช่วยให้ผู้ใช้สามารถสืบค้นสารนิเทศเรื่องที่ต้องการได้ด้วยตนเอง ตลอดจนเป็นการฝึกทักษะในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ ปัจจุบันถึงแม้ว่าห้องสมุดจะได้ร่วมกับศูนย์คอมพิวเตอร์ของคณะแพทยศาสตร์จัดฝึกอบรมการสืบค้นสารนิเทศจากฐานข้อมูลเป็นประจำอยู่แล้วก็ตาม แต่ยังไม่ปรากฏว่าบริการนี้ยังไม่ทั่วถึงมีผู้เสนอให้มีการจัดการฝึกอบรมเป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นว่าการประชาสัมพันธ์ในเรื่องดังกล่าวไม่ทั่วถึง หรือจัดการฝึกอบรมตรงกับเวลาที่คณาจารย์ และแพทย์ประจำบ้านไม่สามารถมาเข้าร่วมฝึกอบรมได้ ฉะนั้นควรมีการประชาสัมพันธ์การฝึกอบรมในแต่ละครั้งเป็นการล่วงหน้าเพื่อความสะดวกในเรื่องของเวลาของคณาจารย์และแพทย์ประจำบ้าน หรือบุคลากรที่มีความประสงค์จะเข้าร่วมฝึกอบรม

การมีเจ้าหน้าที่คอยให้ความช่วยเหลือในการสืบค้นสารนิเทศจากฐานข้อมูลให้ความช่วยเหลือด้วยความยินดีและเต็มใจในการให้คำแนะนำในการสืบค้นฐานข้อมูลแก่ผู้ใช้ โดยจะต้องมอบหมายหน้าที่ให้เจ้าหน้าที่ที่ห้องสมุดจัดไว้ นั้นต้องประจำอยู่ ณ ที่ให้บริการสืบค้นฐานข้อมูล

ข้อเสนอแนะสำหรับห้องสมุดทางการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้อง

จากการวิจัยปรากฏว่าได้มีผู้ตอบแบบสอบถามเสนอให้มีการจัดหาฐานข้อมูลทางการแพทย์เฉพาะทางทุกสาขา มาให้บริการ ซึ่งการจัดหาฐานข้อมูลดังกล่าวที่มีผู้เสนอนั้นมีราคาแพง ประกอบกับสถานะทางเศรษฐกิจในขณะนี้ไม่เอื้อในเรื่องงบประมาณที่มีจำกัด ผู้วิจัยจึงเห็นว่าทางหนึ่งที่จะสามารถแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่ง คือห้องสมุดทางการแพทย์และสาขาที่เกี่ยวข้องควรมีนโยบายที่จะร่วมมือกันในการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ซึ่งจะช่วยประหยัดงบประมาณได้วิธีหนึ่ง

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ ชลลัมพี และพรทิพย์ อาณาประโยชน์. รายงานการวิจัยเรื่องพฤติกรรมแสวงหาสารนิเทศ : สำรวจ การใช้ดัชนีวารสารและฐานข้อมูลของคณาจารย์แพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล (Information-seeking Behavior: a Survey of Faculty Use of Indexes and Database at the Faculty of Medicine Siriraj Hospital). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล, 2539.
- กฤษณา มุลานนท์. การใช้ฐานข้อมูลทางการแพทย์ของคณาจารย์และแพทย์ประจำบ้านคณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- ภูเก็ต วาจนนท์. สถาบันนอคมหาวิทยาลัยกับการศึกษาแพทย์. **สารศิริราช** 37, 1 (ธันวาคม 2528):1079-1083.
- ยง ภู่วรรณ. สารสนเทศทางการแพทย์. **วารสารกุมารเวชศาสตร์** 33, 2 (เมษายน - มิถุนายน 2537): 163-165.
- Anchalee Chamchuklin and Aung-Myint. An Evaluation of CD-ROM MEDLINE Use in Thailand. **Bulletin of the Medical Library Association** 78, 4 (October 1990): 395-399.
- CD Plus Technologies. **Ovid-Medline**. New York : CD Plus Technologies, 1998.
- Collen, Morris F., and Flagle, Charles. Full-Text Medical Literature Retrieval by Computer. **JAMA** 254, 19 (November 15, 1985): 2768-2774.
- Curtis, Karen L., Weller, Ann C., and Hurd, Julie. Behavior : a Survey of Health Sciences Faculty Use of Indexes and Databases. **Bulletin of the Medical Library Association** 81, 4 (October 1993): 383-390.
- Curtis, Karen L., Weller, Ann C., and Hurd, Julie. Information-seeking Behavior of Health Sciences Faculty : the Impact of New Information Technologies. **Bulletin of the Medical Library Association** 81, 4 (October 1997): 402-410.
- Dalrymple, Prudence W. CD-ROM MEDLINE Use and Users : Information Transfer in the Clinical Setting. **Bulletin of the Medical Library Association** 78, 3 (July 1990): 24-232.
- Nasir, NorEdzan. The Use of CD-ROM Databases by Malaylian Postgraduate Students in Leeds. **Malaysian Journal of Library & Information Science** 1, 1 (July 1996): 37-55.

Richard, Elliott. The Use of CD-ROM in Vocational and Tertiary Education. **Educational Media International** 33 (September 1996): 124-127.

Robbins, Kathryn. Use of MEDLINE by Health Sciences Faculty at the University of Minnesota. **Bulletin of the Medical Library Association** 81, 2 (April 1993): 226-228.

Tenopir, Carol. Databases on CD-ROM. **Library Journal** 111 (March 1986): 68-69.

Wolf, S.H., and Benson, D.A. The Medical Information Needs of interests and Pediatricians at an Academic medical Center. **Bulletin of the Medical library Association** 77, 4 (October 1989): 372-380.

Zink, S.D. Planning for the Perils of CD-ROM. **Library Journal** 115 (February 1, 1990): 51-55.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย